

REFORMA KRIVIČNOG PROCESNOG ZAKONODAVSTVA SRBIJE

JEDAN PRIMER NEOPHODNOSTI NASTAVKA RADA

Prof. dr Stanko Bejatović

Reforma krivičnog procesnog zakonodavstva Srbije započeta je donošenjem ZKP iz 2001. god. Jedna od njenih prepoznatljivijih osobenosti je nešto što nije svojstveno zakonskim tekstovima ovog karaktera. To su izuzetno česte zakonodavne intervencije. Kao rezultat toga za desetak godina rada na reformi dobili smo tri ZKP i njihove višestruke izmene i dopune. Razlog ovako čestih zakonodavnih intervencija ove problematike treba tražiti, pored ostalog, i u želji zakonodavca da se što potpunije ostvare ciljevi reforme. Među njima su ključna dva. To je stvaranje normativne osnove za željeni stepen efikasnosti krivičnog postupka i usaglašavanje krivičnog procesnog zakonodavstva sa stavovima savremene nauke krivičnog procesnog prava i rešenjima prisutnim u relevantnom komparativnom krivičnom procesnom zakonodavstvu uz vođenje računa o ključnim osobenostima našeg pravnog sistema i naše pravne tradicije. S ovim ciljem vršene su sve dosadašnje zakonodavne aktivnosti, odnosno donesen je i najnoviji ZKP 2011. god. čije već treće izmene i dopune dobijamo i pre početka njegove celovite primene ("Sl. glasnik RS", br. 72/11, 101/11 i 121/12).

Pre analize načina normativne razrade navedenih i drugih pitanja u novom ZKP i isticanja razloga neopravdanosti takvog načina njihovog normiranja treba istaći četiri sledeće stvari. Prvo, nijedna stručna rasprava u Srbiji (a njih je bilo više) nije dovela niti dovodi u pitanje kriminalno-političku opravdanost instituta. Nasuprot. Za relativno kratko vreme postojanja institut je pokazao svoju punu kriminalno-političku opravdanost i sve intervencije i zalaganja struke idu u pravcu iznalaženja rešenja za njegovu što adekvatniju primenu uz predviđanje mehanizama koji sprečavaju njegovu eventualnu zloupotrebu. Drugo, zalaganje stručne javnosti o opravdanosti sporazuma svakim danom sve više prihvata i praksa. Najbolji primer ispravnosti ovakve jedne konstatacije su zvanični podaci o primeni sporazuma u Republici Srbiji ko-

ji govore o njegovoj sve većoj prisutnosti. Tako, prema zvaničnim statističkim podacima, viša i osnovna javna tužilaštva, Tužilaštvo za organizovani kriminal i Tužilaštvo za ratne zločine tokom 2011. god. zaključila su sporazum o priznanju krivice sa ukupno 441 okrivljenim licem, što u odnosu na prethodni izveštajni period iznosi povećanje od 530%. Od ukupnog broja zaključenih sporazuma, sud je usvojio u prvo-stepenom postupku 364 sporazuma, što predstavlja povećanje od 420% u odnosu na prethodni izveštajni period. Na osnovu zaključenih sporazuma, na zatvorsku kaznu osuđeno je 191 lice, na novčanu 37 lica, na uslovnu osudu 144 lica, prema 71 licu je izrečena mera bezbednosti. Treće, za razliku od još uvek važećeg ZKP RS i rešenja prisutnih u komparativnom krivičnom procesnom zakonodavstvu ZKP RS iz 2011. god. predviđa tri vrste sporazumevanja javnog tužioca i okrivljenog. To su: sporazum o priznanju krivičnog dela, sporazum o svedočenju okrivljenog i sporazum o svedočenju osuđenog. Međutim, samo na prvi pogled reč je o novim vidovima sporazumevanja javnog tužioca i okrivljenog. Suština je sasvim druga. U prvom slučaju (sporazum o priznanju krivičnog dela) reč je o samo drugačijoj varijanti sporazuma o priznanju krivice iz još uvek važećeg ZKP. Druga dva sporazuma ovih procesnih subjekata su samo varijante "zadobijanja kooperativnog svedoka". Predstavljaju osnov da se iskaz okrivljenog –osuđenog lica iskoristi kao dokaz optužbe protiv drugih optuženih lica. Odnosno, predstavljaju samo drugačije nomotehničko regulisanje instituta svedoka saradnika. Četvrto, kada je reč o ZKP RS iz 2011. god. u normativnoj razradi sporazuma, stav je autora rada i ne samo autora rada, nije se dovoljno vodilo računa o stavovima stručne javnosti i rešenjima relevantnog komparativnog krivičnog procesnog zakonodavstva. U novom ZKP zadržan je ovaj vid pojednostavljenog postupanja, ali ne samo sa izmenjenim nazivom, već i izmenjenom sadržinom njegove normativne razrade u odnosu na re-

